

Populärvetenskaplig sammanfattning – Medling vid brott – om brottspreventiv förändring och perspektivbyte

Anna Rypi

Syftet var att belysa medling vid brott utifrån gärningspersoners och brottsutsattas perspektiv, samt att utröna ifall medling vid brott kan bidra till ett brottspreventivt perspektivskifte för deltagarna – framförallt de unga gärningspersonerna. Dvs. har de fått ett annat perspektiv på brottet/konflikten, på den andra parten och på sig själva? Avsikten med medling vid brott har beskrivits som att skapa en dialog mellan de berörda parterna i en konflikt, och i Sverige är det ett frivilligt komplement till den gängse rättsprocessen. För den unga gärningspersonen beskrivs avsikten med medling vid brott vara att han eller hon ska inse konsekvenserna av sina handlingar, framförallt för den brottsutsatta. För den brottsutsatta är avsikten att han eller hon ska kunna bearbeta händelsen och återfå sin trygghet, genom att ”få ett ansikte” på gärningspersonen. En kvalitativ (etnografisk) metod och ett sociologiskt, symboliskt interaktionistiskt och samtalsanalytiskt, perspektiv har använts i denna studie.

En preliminär slutsats (vilket även bekräftas utifrån en observation av ett förmöte) är att om rolltagandet mellan deltagare och medlare ”fungerar”; dvs. mötet upplevs som förtroendeingivande, opartiskt och informativt av deltagaren (brottsutsatt eller gärningsperson) så fungerar ofta även det andra rolltagandet – mötet mellan de båda parterna i medling – bättre. Den polis som utsatts i tjänsten upplever heller inget perspektivskifte, då han inte tagit illa vid sig av brottet (utan är van som polis att möta dessa slags situationer), men menar ändå att det var väldigt meningsfullt att möta gärningspersonen i medling för att höra dennes ursäkt och att de ”blev personer för varandra”., något som t ex visades genom att gärningspersonen benämnde honom, och den andra polisen, vid namn under rättegången, när han bad om ursäkt. Att den personliga aspekten är väsentlig – att mötas ”som människor” – för att kunna skapa förändring har framhållits av medlare och i reparativ rättviselitteratur, vilket således bekräftas här. Flertalet deltagare i studien har valt att delta i medling ensamma; utan föräldrar eller andra medföljare, vilket här tolkas som en önskan att visa att de är vuxna och kan ta ansvar för sina handlingar (främst gällande gärningspersonerna). Detta var en tydlig skillnad mot vår förstudie där flertalet valde att delta tillsammans med föräldrar. Något som även skilde sig från förstudiens resultat var att fler intervjupersoner (gärningspersoner och medlare) uttrycker ursäkten och förlåtelsen som viktiga att inkludera i medlingen, medan förståelsen (att förklara sitt perspektiv) mellan gärningsperson och brottsutsatt framhölls som viktigare, än ursäkten, i förstudien.

Sammantaget framkom intressanta resultat i forskningsprojektet vilka fördjupade de resultat som framkom i vår förstudie av medling vid brott (Rypi och Burcar 2012). Pga. det begränsade antalet intervjuer, framförallt med brottsutsatta, behövs dock mer material för att undersöka brottsutsattas och gärningspersoners upplevelser – och eventuella perspektivskifte – utav medling. En sådan undersökning kan dock, i nuläget, vara svårt att genomföra eftersom antalet medlingar verkar ha minskat tydligt i Sverige under de senaste (två-tre) åren, men en förhoppning är att denna situation kommer att förändras, och således även forskningsläget.